

slov tak podobných, že by mohly uváděti v omyl, dopouští se trestního skutku. Pokud by čin tento nespadal pod přísnější ustanovení zákona trestního, trestají jej úřady politické pokutou do 10.000 Kč nebo vězením do jednoho měsíce; jsou-li tu okolnosti přitěžující, může býti uložen trest pokuty i vězení současně. Při opětování může býti trest zdvojnásoben. Spáchá-li se čin za války, trestá se vězením do šesti měsíců, vedle kterého lze uložit pokutu do 20.000 Kč, pokud ovšem i zde čin nespadá do trestní pravomoci soudní. Pokuty plynou ve prospěch společnosti Československého Červeného kříže.

IV. Spolková organizace Č-ého k-e. Hned na podkladě původní Ženevské úmluvy z r. 1864 došlo ve většině států, zejména i v Rakousku a v Uhrách, k vytvoření dobrovolných organizací Č-ého k-e ve formě spolků, zpravidla pod záštitou a vedením vlád, které záhy vytvořily zvláštní ústředí, t. zv. Mezinárodní výbor Č-ého k-e v Ženevě a konaly pravidelné mezinárodní sjezdy (po prvé v Paříži r. 1867). Za války světové dán podnět k vytvoření nové organizace t. zv. ligy Č-ch k-ů, ježto orientace mezinárodního výboru ženevského nevyhovovala plně dohodovým mocnostem. Tato liga vytkla Č-ému k-i širší poslání, což došlo výrazu zejména i ve čl. 25. paktu Společnosti Národů; zde se členové Společnosti Národů zavazují, že budou povzbuzovati a podporovati zřizování a součinnost národních dobrovolných organizací Č-ého k-e náležitě povolených, jejichž úkolem je zlepšovati zdravotní stav, předcházeti nemoci a zmírniti utrpení na světě (tedy velice široký program sociálně-humanitní činnosti). Mezi oběma organizacemi samozřejmě nastal jakýsi antagonismus a teprve na zvláštní konferenci Č-ých k-ů konané v Ženevě v listopadu r. 1926 nalezena formule k jeho překlenutí; má se totiž vytvořiti nové ústředí tím způsobem, že by národní společnosti Č-ého k-e konaly pravidelné konference, které by zvolily radu, v níž budou zastoupena obě nynější ústředí, jak mezinárodní komitét, tak liga. Na mezinárodních konferencích Č-ého k-e po světové válce projednávány též návrhy na změnu a doplnění dosavadní Ženevské úmluvy ve smyslu širšího programu shora naznačeného; zejména má býti úmluva rozšířena i na internované, evakuované a uprchlíky. V širokém rámci sociálně-humanitní činnosti pohybuje se též dosavadní působnost Československého Červeného kří-

že; zvláštní péče věnována zejména východním částem republiky, kde veřejné zdravotnictví následkem poměrů před převratem jest zaostalé.

Literatura.

Hobza: „Válečné právo pozemní“, Praha 1923, str. 45; Oppenheim: „Právo mezinárodní“, Praha 1925, díl II., str. 165; Fauchille: „Traité de droit international public“, Paříž 1921, díl II., str. 153; Liszt-Fleischmann: „Völkerrecht“, Berlín 1925, str. 483; Článek Trakalův v „Österr. Staatswörterbuch“, Vídeň 1906, díl II., str. 359; Článek Gareisův ve „Wörterbuch des Völkerrechts“, díl I., str. 377; Ing. Dorazil O.: „Pět let práce Československého Červeného kříže“, Praha 1924, a výroční zprávy Československého Červeného kříže.

Václav Joachim.

Českobratrská církev evangelická

viz Evangelické církve.

Československá církev.

I. Vývoj. II. Organizace. III. Diecése. IV. Patriarchát. V. Hospodářské věci. — Literatura.

I. Vývoj. Je řada příčin, pro které v z n i k l a církev československá (c. čs.) odštěpením od církve katolické, příčin vzdálených i blízkých, vnějších i vnitřních, příčin rázu historického, národního, politického, mravního i náboženského. Od doby národního obrození a zvláště s pronikáním vzdělání do lidu projevovala se nespokojenost s katolickou církví. Oživovány vzpomínky na národní minulost a nejslavnějším obdobím dějin zdála se doba, kdy národ byl s největší částí nekatolický. Vzpomínalo se, že obnovení katolictví protireformací se stalo násilně. Vrchnost duchovní i světská byla katolická, ale zároveň i nečeská. Rakousko vždy protičeské bylo katolické. Katolíci kněží, pokud byli národními buditeli, neměli smýšlení čistě katolického, nýbrž byli odchovanci moderních směrů myšlení. Vliv novodobého myšlení a výsledků vědeckého badání pronikal i do katolicismu a rozrušoval jeho dogmatickou, liturgickou i sociální strukturu, budovanou v mínění, že je věčná a nezměnitelná a vedl právě u svědomitých katolíků k přesvědčení, že je nutno církev změnit, má-li vyhověti době a míti opět blahodárnou působnost, jakou mívala. To bylo usilování t. zv. modernismu, jemuž katolicismus ve své posavadní podobě nevyhovoval nábožensky. Rozpor mezi ideálem a skutečností, zvláště v otáz-

kách mravních, mezi tím, co se hlásalo a tím, jak se žilo, především ve zřízení celibátním, budil nespokojenost lidu. Byly-li v jiných zemích tyto náboženské a mravní důvody příčinou, že jednotlivci projevíli nespokojenost s katolictvím a vystoupili z něho, přistoupily u nás k těmto důvodům ještě zmíněné momenty historické, národní a politické, vedly k nespokojenosti tím větší a projevovaly se nejen u jednotlivců, ale v celých skupinách. Již r. 1848 se projevíly snahou o zřízení národní církve české, arcibiskup Schwarzenberg na vatikánském koncilu (1870) se bál prohlásiti v Čechách papežskou neomylnost, prý k vůli českému husitismu. Hnutí modernistické zasáhlo i české kněžstvo, které se sdružilo, aby kolektivním úsilím dosáhlo výsledku svých snah. Leč Ústřední zemská jednota katolického duchovenstva byla po pětiletém trvání českým episkopátem rozpuštěna a zakázána. Téhož roku byl papežskou encyklikou Pascendi odsouzen modernismus jako blud a každý kněz musil jej jednotlivě a písemně odpřisáhnout. U nás časopis katolické moderny Nový život r. 1907 přinucen k likvidaci po 12 ročnících.

Uvedené příčiny nespokojenosti s katolicismem u nás za světové války ve všeobecném rozvratu starých hodnot se prohloubily, rozšířily a sevšeobecněly, zvláště když se vedení církve vytýkaly sympatie pro Rakousko a vidělo se, že někde kněžstvo žehná zbraním nenáviděné války. V popřevratové horečce, kdy se zdálo mnohým, že si národ vybuduje ráj na zemi, jalo se prostě české katolické kněžstvo, jež cítilo s lidem, s nadšením pracovati na „reformách“ církevních. Především ještě r. 1918 znova založena Jednota katolického duchovenstva. Ke konci téhož roku rozeslán kněžstvu dotazník, aby rozhodlo o 7 bodech reformního programu, který obsahoval hlavně požadavek demokratisace církve, zavedení mateřštiny do liturgie a odstranění nuceného celibátu. 23. I. 1919 v Obecním domě pražském za přítomnosti mohutného počtu kněží sdělen výsledek hlasování dotazníkem, který vyzněl v drtivou obžalobu posavadního církevního režimu a v požadavek reformy. Přítomní slavnostně přísahali, že neustanou, pokud reformy nebudou uskutečněny. V červnu 1919 posláni s vypracovaným programem 3 delegáti Jednoty do Říma, aby vymáhali reformy u Svaté stolice. Je přirozeno, že nepochodili. Naopak, arcibiskupský stolec pražský, uprázdněný od převratu útekem

arcibiskupa Huyna do ciziny, obsazen z Říma mužem, o němž bylo známo, že je naprostým odpůrcem reformy. Nastalo ochladnutí pro reformy, vůdcové Jednoty začali jednati oportunisticky a tvrdili, že vymáhání reformy potrvá delší dobu. Radikální část kněžstva utvořila v Jednotě volné sdružení, zvané „Ohnisko“, jehož členové prováděli reformy „via facti“, když nebyly povoleny cestou legální. Na podzim 1919 změněno Ohnisko v organizovaný Klub reformního kněžstva, tvořící levé a radikální křídlo Jednoty, nesouhlasící s jejím vedením.

Na schůzi tohoto Klubu dne 8. I. 1920 byl dán návrh, aby byla utvořena samostatná c. čs. Pro návrh hlasovalo 140 kněží, proti němu 66, neplatných hlasů bylo 11. Tímto činem byla založena c. čs. Na schůzi bylo vydáno provolání k veřejnosti, jež je prvním oficiálním projevem nové církve a naznačuje její prví základy. Po zdůraznění, že bylo dosaženo svobody politické a po upozornění na Masarykova slova, že česká otázka je stále ještě otázkou náboženskou, se v něm praví: „Proto, aby konečně osvobozen byl duševní a náboženský život náš, a tím aby opět bylo očištěno i mravní, rodinné a sociální žití českého člověka na podkladě posavadní křesťanské kultury, jak vyvinula se u nás svérázná zásluhou apoštolů soluňských Cyrila a Metoděje, Mistra Jana Husa a Českých bratří, přikročilo duchovenstvo československé . . . ke zřízení samostatné církve čs. C. čs., založená . . . na základě evangelia Kristova, přejímá prozatímně až do ustanovení vlastního zákona posavadní náboženský ráz církve římsko-katolické, obnovený v duchu demokracie. V důsledku toho přijato, že stěžejní zásadou c. čs. jest svoboda svědomí a náboženského přesvědčení jednoho každého tak, aby se nikomu nesmělo z jeho dobrého přesvědčení nic bráti ani vnucovati.“ Dále se prohlašuje, že bohoslužby se konají česky, účast na nich jest dobrovolná a správu církve vede zatím církevní výbor z duchovních a laiků.

Nastala intensivní a velmi úspěšná propaganda nové církve mezi lidem, takže při sčítání lidu 1921 přihlásilo se k ní 525.333 lidí.

Záhy projevíly se v církvi čs. dva směry, konservativní a pokrokový. První prohlašoval, že novou církví vrací se český lid k ideám cyrilo-metodějským a k reformaci husitské, že nemají býti měněny posavadní základy náboženské, pouze demo-

kratické zřízení se má v církvi uplatnit, zavést česká řeč v liturgii, zrušit celibát a nemá se uznávat papež. C. čs. měla být jen národní církví katolickou. Z důvodů národních, hlavně však proto, aby církev měla biskupy s apoštolskou poslušností, pracoval tento směr pro spojení s pravoslavnou církví srbskou a chtěl proto udržet společný s ní základ věroučný, usnesení prvních sedmi všeobecných sněmů křesťanských. Pokrokový směr naproti tomu chtěl jít důsledně dále, smířit náboženství s novodobou kulturou, uplatnit svobodu svědomí proti dogmatismu, zásadu vývoje i ve věcech náboženských, uvést náboženskou nauku v soulad se zaručenými výsledky vědeckého poznání.

Oba směry projevují se již v memorandu, zaslaném 3. IX. 1920 srbskému pravoslavnému sboru v Bělehradě. Prohlašuje se v něm, že církev „projevuje ochotu přijmouti dogmatické učení srbské pravoslavné sjednocené církve, vyjádřené sedmi oekumenickými koncily a modlitbou „Věřím“ a podrobí se předpisům a zákonům srbské pravoslavné sjednocené církve“. Avšak pokrokový směr si vymohl k tomu dodatek: „s výhradou svobody svědomí a volného vývoje náboženského“.

Tytéž oba směry uplatnily se v prvé definici čs. církve, vložené do první církevní ústavy, která byla usnesena na sjezdu 8. a 9. I. 1921 v Praze a předložena vládě k schválení. Právě se tu v I. čl.: „Křesťané, vyznávající učení Ježíše Krista podle podání 7 prvních obecných sněmů církevních a nicejsko-cařihradského vyznání víry a řídící se tradicemi hnutí husitského, vše v duchu nynějšího stavu lidské kultury, tvoří c. čs.“

Tento vnitřní rozpor dvou směrů v církvi byl příčinou bojů a sporů, které trvaly po 3 léta. Konečně zvítězil směr pokrokový zvolením jeho vůdce, Th.-Dra. Karla Farského, patriarchou církve. Příslušníci směru konservativního, vedeného Gorazdem-Pavlíkem, který byl zatím r. 1921 vysvěcen v Srbsku na biskupa, vystoupili z církve čs. a přestoupili k pravoslaví.

První církevní sněm delegátů schválených zatím náboženských obcí ve dnech 29. a 30. VIII. 1924 usnesl se na nové definici církve: „C. čs. tvoří křesťané, kteří usilují naplnit současné snažení mravní i poznání vědecké duchem Kristovým, jak se zachoval v Písmě a podání starokřesťanském i jak dochován jest ná-

rodu československému hnutím husitským a česko-bratrským.“

Tím však vnitřní vývoj církve čs. není dokončen ani vyvrcholen. I dnes ještě jsou oba směry v církvi, třeba nestojí ostře proti sobě. V praxi není dosud domyšleno a důsledně provedeno stanovisko vývojové, na druhé straně není jasně uvědoměno, kam až sahá náboženství a kde začíná kultura bez náboženství. K tomu cíli jest ovšem také nutno, by duchovní církve čs. byli vzděláváni na samostatném učilišti. Posud studují na Husově evang. bohoslovecké fakultě v Praze, vedle toho mají vlastní přednáškové kursy v bohoslovecké koleji církve čs. v Dejvicích, která byla vybudována pro výchovu dorostu. Úspěšný vnitřní vývoj církve v budoucnosti bude záviset na vůdčích osobnostech.

František Kovář.

Státní uznání této církve v českých zemích vysloveno bylo vyhláškou ministra školství a národní osvěty ze dne 15. IX. 1920, č. 542 Sb., na podkladě zákona z 20. V. 1874, č. 68 ř. z.

Ústava této církve vzata byla na vědomí výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 15. X. 1921, č. 87471, a publikována v jeho věstníku roč. III (1921), příloha k sešitu 21.

II. Organizace. Základní správní jednotkou církve čs. jest náboženská obec. Souhrn náboženských obcí na určité ohraničeném území tvoří diecése, tyto jsou pak součástí celé církve čs. (patriarchátu). Církev má tou dobou celkem 213, z toho kromě náboženské obce v Bratislavě zatím 187 státně schválených náboženských obcí resp. filiálek, jež náleží do 4 diecézí: pražské či západočeské (73), hradecké či východočeské (65), olomoucké či moravské (33) a ostravské či slezské (16). Biskupská sídla jsou v Praze, Hradci Králové, v Olomouci a v Radvanicích. (Sídlo diecéšní rady ostravské je však v Moravské Ostravě.)

Obvod náboženské obce stanoví diecéšní rada, ke zřízení a ke každé změně náboženské obce jest třeba státního schválení. Příslušnost k náboženské obci určuje čl. 5. ústavy.

Orgány náboženské obce jsou: valná hromada a rada starších. Valná hromada jest vrchní správní orgán náboženské obce ve věcech neduchovních (a mimo věci, vyhrazené diecéšnímu shromáždění a církevnímu sněmu). O členech, svolání, hlasování, usnášení a o kompetenci jedná čl. 8.

Rada starších jest výkonným orgánem valné hromady a obstarává běžnou agendu náboženské obce mimo věci duchovní. Členy a jich počet uvádí čl. 9. Členové oznámí se okresní a zemské politické správě (čl. 9., č. 7). O svolávání schůzí, usnášení, hlasování, o kompetenci, zániku členství atd. jedná čl. 10. a 11.

Náboženskou obec zastupuje ve věcech duchovní správy farář (čl. 17.), jinak rada starších (čl. 9., č. 1, a čl. 11.).

Každá náboženská obec může ve svém obvodu zřizovati si filiální obce (čl. 19.). Platí tu stejné předpisy jako pro řádné obce. Mohou si své správní věci řídit sami a pak mají vlastní valnou hromadu a svou radu starších. Zvolení funkcionáři oznámí se okresní politické správě spolu s udáním osob, které filiální obec zastupují na venek (čl. 24.).

Řádným duchovním správcem v náboženské obci jest farář, volený valnou hromadou na doživotí (čl. 15), potvrzený diecéšní radou a dosazený biskupem. O kvalifikaci jedná čl. 13. a 14., o kompetenci čl. 17., o platu čl. 18.

Obce filiální mohou mít svého vlastního duchovního správce, nebo jsou duchovně spravovány z mateřské obce nebo z její nejbližší filiální obce (čl. 19., 21.). Duchovní v obcích filiálních jsou pomocnými duchovními správci mateřské obce a podřízeni jejímu faráři. Jsou voleni filiální obcí, potvrzeni diecéšní radou a dosazováni biskupem (čl. 22.).

Vedle faráře vykonávají v náboženské obci duchovní správu pomocní duchovní správce. Jsou buď stálí, voleni na doživotí valnou hromadou obce, potvrzeni diecéšní radou a dosazení biskupem (čl. 13. a 15.), buď zatímní, ustanovovaní k návrhu faráře a rady starších diecéšní radou a kdykoliv odvolatelní (čl. 16.). Pomocnými duchovními správci jsou i duchovní správce v obcích filiálních (viz nahoře).

III. Diecése. Hranice stanoví ústřední rada. Ke zřízení a změně hranic je třeba schválení státní správy (ministerstva školství a národní osvěty, čl. 26.).

Správnými orgány jsou: Diecéšní shromáždění a diecéšní rada.

Diecéšní shromáždění je správním sborem ve věcech, které nejsou vyhrazeny církevnímu sněmu. O členech, o jednání, usnášení se, o kompetenci atd. jedná čl. 27. až 29.

Diecéšní rada je správní výkonný a dozorčí orgán pro diecési, stojící po boku bis-

kupovi. Ustavení její potřebuje potvrzení ministerstva školství a národní osvěty. O jejích členech, kompetenci atd. viz čl. 30.—33.

V čele duchovní správy v diecési stojí biskup, volený z duchovních správců diecésním shromážděním resp. valnými hromadami náboženských obcí diecése. Volbu potvrdí ministr školství a národní osvěty (čl. 35., č. 7). Kompetenci stanoví čl. 34. Biskup diecése pražské je patriarchou.

Diecési po stránce duchovní zastupuje biskup, v ostatních věcech diecéšní rada. Pro obstarávání duchovní správy může si biskup určit zástupcem některého duchovního člena diecéšní rady jako svého generálního vikáře, jehož úřad zaniká uprázdněním biskupského stolce (čl. 35., č. 6).

Po čas uprázdnění biskupského stolce vykonává biskupskou duchovní správu — vyjímaje svěcení kněží — správce biskupství, volený diecéšní radou z její duchovních členů (čl. 34.).

IV. Celá církev (patriarchát). Pro celou církev jsou správními orgány: církevní sněm a ústřední rada.

Církevní sněm je sborem zákonodárným a nejvyšším rozhodujícím činitelem pro věci, o nichž definitivně nerozhoduje diecéšní shromáždění (čl. 36.). Koná se nejdéle každých 10 let, svolává jej a řídí patriarcha, není-li ho, ústřední rada a předsedá mu pak úřadem nejstarší biskup (čl. 36. a 37.). Účastníky sněmu uvádí čl. 38.

Ústřední rada je nejvyšší orgán správní; vykonává usnesení sněmu a usnáší se o věcech, sněmem na ní přenesených. Svolává ji patriarcha. O jejím složení, kompetenci, usnášení se a pod. jedná čl. 40. Ustavení se ústřední rady potřebuje potvrzení ministra školství a národní osvěty (čl. 40., č. 7).

Celou církev zastupuje ve věcech neduchovních ústřední rada, ve věcech duchovních patriarcha.

Hlavou duchovní správy celé církve je patriarcha. Jeho kompetenci mimo biskupská práva v pražské diecési stanoví čl. 42. Volbu určuje čl. 43. Volba potřebuje potvrzení vlády. Není-li patriarchy, vykonává jeho práva a funkce biskup, pověřený k tomu ústřední radou (čl. 42.).

V. Hospodářské věci. Každý příslušník církve jest povinen přispívat na potřeby církve aspoň tou částkou, kterou na něho stanoví valná hromada náboženské obce dle uložení diecésního shromáždění (čl. 48.).

Toto může dle potřeby uložiti pro celou diecési církevní daň, rozvrhujíc ji na všechny náboženské obce dle jich platebních sil (čl. 27.). Pro celou církev může tak učiniti na návrh ústřední rady církevní sněm (čl. 38. b). Církevní daně, pak dávky a poplatky pro duchovní, které byly uloženy se souhlasem státním, jsou s pomocí státní exekvovatelné (§ 14 zák. z 20. V. 1874, č. 68 ř. z.).

Náboženské obce, diecése a celá církev mohou nabývatí majetku movitého i nemovitého. K zatížení nebo zcizení nemovitostí, náležejících obcím, diecésím nebo celé církvi, je třeba schválení diecéšní rady, ústřední rady resp. ústřední rady po předchozí dohodě se všemi diecésami (čl. 49.).

C. čs. dostává na výdaje, spojené s administrativou církve po stránce osobní i věcné, pravidelné dobrovolné státní subvence. Podle zákona z 25. VI. 1926, č. 122 Sb., dostává se jí povinně přidělů z prostředků státních na účele, vyznačené v § 5 cit. zákona a jest v tomto směru církví dotační, nikoliv jen subvenční.

Na náklady spojené se stavbou a pořizováním bohoslužebných budov v jednotlivých náboženských obcích dostalo se církvi od r. 1923 státní podpory v úhrnné částce 14 mil. Kč.

Vyhláškou ministra školství a národní osvěty ze dne 22. IX. 1925, č. 193 Sb., prohlášena byla c. čs. podle zák. čl. XLIII z r. 1895 za zákonně uznanou církev také na území Slovenska a Podkarpatské Rusi a ve smyslu cit. zákonného článku schválena také zatím jedna náboženská obec v Bratislavě, s obvodem zahrnujícím celé Slovensko a Podkarpatskou Rus. Všeobecná ústava církve byla pro území Slovenska a Podkarpatské Rusi vzhledem na ustanovení cit. zákonného článku zvláště přizpůsobena a ministrem školství a národní osvěty současně potvrzena; ve věstníku ministerstva však posud publikována nebyla.

C. čs. je ve stálém vzrůstu co do počtu duší a čítá nyní asi 720.000 duší úhrnem (z toho asi 3000 duší na Slovensku a Podkarpatské Rusi).

Literatura.

Zpráva o prvním řádném sněmu c. čs., konaném ve dnech 8.—9. IX. 1924 v Praze. Nákl. ústř. rady c. čs. v Praze, 1925; Dr. Karel Farský: „Církev a stát“, nákl. vlastním, 1924; Dr. Václav Müller: „Náboženské poměry v republice Československé“, Praha 1925; Dr. Frant. Kovář: „O ideových základech c. čs.“, Revue

kalich, 1926; Ročenka Československé republiky, posud 6 ročníků. C. čs. vydává oficiální týdeník „Český zápas“, v roce 1927 již 7. ročník. Také v tomto týdeníku byla uveřejněna již řada článků a pojednání o c. čs. z různých hledisek a v uveřejňování podobných statí se dále pokračuje.

Kamil Svoboda.

Četnictvo.

Historický úvod. — Organisace. — Služební podřízení, poměr k státním a samosprávným úřadům a k branné moci. — Doplnění stavu a propouštění ze sboru, systemisovaný stav, celkový náklad. — Poměry kázeňské a osobní. — Výcvik teoretický a praktický, osvětová výchova. — Výstroj a výzbroj. — Ubytování. — Služební, odpovídné a zaopatřovací požitky. — Úkoly četnictva, výkon služby. — Literatura.

Historický úvod. Původ instituce č-a (gens armata, gens d'armes, Gendarmerie) sluší hledati ve Francii. Gens d'armes nazýval se tu ve středověku sbor šlechticů, určený především k ochraně osoby královny. Veřejná bezpečnostní služba v zemi byla obstarávána t. zv. maréchaussée. Sbory tyto zanikly v době velké revoluce francouzské a na místě nich zřídil Napoleon Bonaparte v r. 1798 nový bezpečnostní sbor, který převzal úkoly t. zv. maréchaussée, od bývalé šlechtické stráže královny pak pojmenování gens d'armes. Z Francie přešla instituce č-a za doby napoleonské do Lombardska a jižního Tyrolska a do Německa, pokud bylo obsazeno vojskem francouzským. V celém bývalém mocnářství rakousko-uherském zavedeno bylo č. cís. nařízením č. 272/1849 ř. z.; podrobná jeho organizace byla upravena „prozatímním organickým zákonem o č-u v císařství rakouském“, který byl vyhlášen nařízením min. vnitra č. 19/1850 ř. z. Podle tohoto zákona bylo č. vojensky organizovaným sborem strážným a tvořilo součást armády. Po vyrovnání s Uhry bylo č. v Uhrách, vyjímaje Sedmihradsko a Chorvatsko a Slavonsko, zrušeno a zavedeno znova teprve zák. čl. II. a III/1881 uh., v Rakousku pak bylo znovu organizováno, a to zák. č. 19/1876 ř. z. a zák. č. 1/1895 ř. z. Č. rakouské zůstalo i po této nové úpravě sborem vojensky organizovaným, avšak za součást armády již prohlášeno nebylo. V nejvyšší stolici bylo podřízeno ministerstvu zeměbrany. V republice Československé přešly záležitosti č-a ihned po převratu do působnosti ministerstva vnitra. Zákonné sankce dostalo se tomuto stavu zák. č. 218/1920 Sb. o úpravě hranic při-